

*Абрамова О.С.,
к.е.н., доцент кафедри обліку та оподаткування,
ХННІ ДВНЗ «Університет банківської справи»*

ПЕРЕВАГИ ТА НЕДОЛІКИ ЗАСТОСУВАННЯ ПРОГРЕСИВНОЇ СИСТЕМИ ОПОДАТКУВАННЯ В УКРАЇНІ

Під час проведення Всесвітнього економічного форуму (м. Давос, Швейцарія) були представлені показники Глобального індексу конкурентоспроможності (IGC) за 2016-2017 рр. Україна втратила шість позицій, впав на 86-те місце серед 138 країн. Це найгірший результат для України за останні чотири роки. Середній ранг української конкурентоспроможності складає 78,55 за період 2007-2017 рр., досягнувши самого високого рівня 89,00 у 2011 р. і рекордно низького рівня в 69,00 у 2007 р. Загально визнаним лідером стала Швейцарія (5,81), на другому місці - Сінгапур (5,72). Крім того, до першої десятки увійшли: США, Нідерланди, Німеччина, Швеція, Великобританія, Японія, Гонконг, Фінляндія. Найближчими сусідами України у рейтингу стали Намібія (84-е місце) і Греція (86-е місце).

Інші статистичні дані міжнародних досліджень також неоптимістичні. Бюджетні витрати в Україні збільшилися до 835589,80 млн. грн. у грудні 2016 р. у порівнянні з 701801,30 млн. грн. в листопаді 2016 р. Споживчі ціни в січні 2017 р. зросли на 12,6 % у порівнянні з попереднім роком, після зростання на 12,4 % в грудні 2016 р. і відповідно до ринкових очікувань. Це найвищий рівень інфляції з березня 2016 р. Кількість безробітних в Україні збільшилася до 429 тис. осіб у січні 2017 р., у грудні 2016 р. їх налічувалося близько 390,8 тис. Україна посідає 131-ше місце у рейтингу корумпованості з 175 країн, відповідно до Індексу сприйняття корупції за 2016 р. [1]

Що ж саме має бути реалізовано для того, щоб поліпшити позиції України у міжнародних рейтингах та забезпечити сталий розвиток країни для кожного громадянина? Вітчизняні економісти впевнені, що потрібно «знову піднімати тему реформ. Невеликі досягнення, як система ProZorro, дерегуляція в окремих сферах зустрічають шалений опір системи, зацікавлених особистостей. Мова йде про захист прав власності, судову реформу, дерегуляцію, боротьбу з монополіями» [2].

Також неможливо вести мову про розвиток держави безвідносно до основного джерела наповнення державного бюджету – податків та зборів. Податки відіграють ключову роль у акумуляції матеріально-фінансових ресурсів, необхідних для функціонування державних інститутів, управління суспільними справами, підтримання правопорядку, ведення

господарської діяльності, вирішення різноманітних соціальних проблем та оборони країни.

Зараз продовжується тривалий процес реформування податкової системи України. За показниками саб-рейтингу «Paying Taxes -2017» дослідження Doing Business Україна посідає 84-те місце проти минулорічного 83-го. За даними ДФС України, останнім часом ведеться активна робота по двом головним пунктам – зменшенню часу на заповнення необхідних форм та зниженню ставки Єдиного соціального внеску [3, 4], тому що зокрема зараз час на сплату податків в Україні складає 355,5 годин на рік, у порівнянні з 221,5 годинами на рік у країнах Європи та Центральної Азії та 163,4 годин на рік у країнах-учасниках ОЕСР. ДФС має намір продовжити процес подальшого спрощення процедур адміністрування і сплати податків та створення комфортних умов для легального бізнесу.

Також слід узагальнити, що загальний рівень податкового навантаження в Україні становить 51,9 % проти 33,8 % у країнах Європи та 40,9 % у країнах ОЕСР. Має місце ситуація, що в Україні існує високий рівень податкового навантаження при невеликих ставках податків, та систему оподаткування не можна визнати ефективною. Національні товаровиробники не мають змоги розвивати свій бізнес, збільшувати обсяги виробництва, зміцнювати конкурентоспроможний потенціал свого підприємства, галузі та держави у цілому.

Одним з вірогідних варіантів, що може допомогти податковій системі України, є ідея застосування прогресивного оподаткування. Подібна практика стягнення податків є досить поширеною у багатьох країнах світу високого рівня економічного розвитку, і заслуговує окремого дослідження.

Прогресивне оподаткування доходів може привести до більш справедливого розподілу та зростання доходів, за вирахуванням існуючого рівня фінансової та економічної нестабільності, а також більш швидкого зростання та розвитку економічних агентів – платників податків. Прогресивна система має метою стягнення податку, який застосовується до бази оподаткування економічних агентів за різними ставками, з більшої бази платник має сплачувати податки за вищою ставкою. Наприклад, за такою системою платники з меншими доходами могли б сплатити 18 % податку на прибуток, в той час як платники з більшими доходами можуть сплатити за ставкою 20 %. Така система оподаткування має як безперечні переваги, так і деякі недоліки.

До переваг маємо віднести, по-перше, зниження нерівності доходів. Нерівність у доходах має місце, коли одна частина населення контролює набагато більшу частку багатства національної економіки, ніж інша. За думкою багатьох світових економістів, така надмірна нерівність може призвести до політичної нестабільності. Шляхом перерозподілу багатства суспільства прогресивна податкова система держави може взяти на себе

функцію зменшення нерівності, що відповідає принципам оподаткування в Україні згідно до діючого податкового законодавства.

Другою перевагою є підвищення рівня справедливості у відносинах між платниками та державою. Прогресивна податкова система є більш справедливою, ніж система, в якій кожен зобов'язаний сплачувати податки за однаковими ставками. Вона вимагає від тих, хто має змогу заробити більше, віддати більше до держави, в той час як ті, хто заробляє менше, сплатять відповідно менші суми. А також прогресивна система передбачає, що ті, хто найбільше підтримують систему, мають право на також максимальну віддачу від системи, тобто від держави у вигляді певних пільг, пом'якшень чи допомоги.

До недоліків прогресивного оподаткування можна віднести так називану «кару за важку роботу». Прогресивна податкова система може бути інтерпретована як така, що карає важку роботу, вимагаючи від тих, хто заробляє більше грошей, - швидше за все, завдяки наполегливій праці і розумному застосуванню своїх навичок – віддати більш високий відсоток від результату. Фактично це є антистимулом для потенційних платників податків заробляти більше грошей. Також же одним недоліком можна вважати той факт, що платники працюють в однакових умовах певного суспільства на даний момент часу та зобов'язані платити різні відсотки їх доходів до держави.

Підсумовуючи, можна зробити висновок, що на даний момент не існує однозначної відповіді на запитання, чи зможе прогресивна система оподаткування вирішити проблеми фіскальної політики України. Однак у процесі майже революційного реформування усієї податкової системи прогресивна шкала оподаткування може підняти рівень довіри платників до держави за умови надання пільг та преференцій сумлінним виконавцям закону. А також знизити рівень податкового навантаження на платників, які тільки починають розвиток свого бізнесу, та забезпечити надходження до бюджету за рахунок платників, що вже стійко тримають конкурентні позиції на ринку.

Список літератури:

1. IECONOMICS INC: site [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.tradingeconomics.com/ukraine/news>
2. Міжнародний центр перспективних досліджень: сайт [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://icps.com.ua/>
3. Державна фіскальна служба України: офіційний сайт. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://sfs.gov.ua/>
4. Doing Business, The World Bank Group [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.doingbusiness.org/data/exploreeconomies/ukraine>